

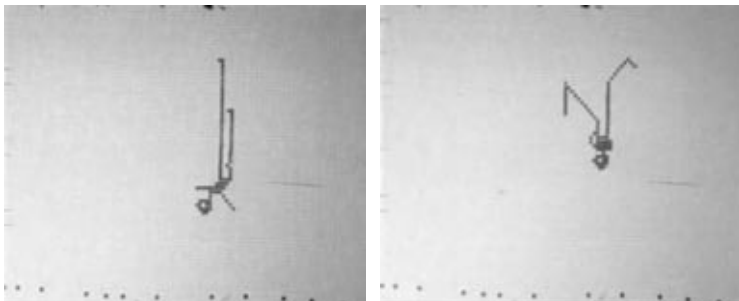
Antal István

Örömfilmek

Háy Ágnes: MozgóKép kiállítás

Pixel Galéria, Millenáris Park, Budapest
2008. január 9 – március 12.

HÁY ÁGNESnek a filmkészítéshez való viszonya világéletében irigylésre méltóan gátlásoktól mentes és szabadsággal teli volt. Emlékszem a Balázs Béla Stúdió egykori K szekciójának arra az ülésére, amelyen az „otthoni fiókokból előszedett”, általa befejezetlennek ítélt, és az idő romboló hatásának túlságosan és méltatlanul kiszolgáltatott állapotban tárolt alkotásainak elfogadási vitája során, ha memóriám nem csal, a kiállításon is látható, a keresztszemes horgolás hatására építő munka egyik, nagyon korai előfutárának tekinthető (de lehet, hogy a mai változatba is beépített), játékos filmjének vetítése után azt jegyezte meg Erdély Miklós, hogy azért nem tartja Háyt kísérleti filmesnek, mert túlságosan enged a szeszélyeinek, és a saját szórakoztatására hozza létre műveit. Erdéllyel ellentétben én éppen ennek a királynői magatartásnak a nyilvánvaló jelenléte okán imádtam, és imádom, ismeretségünk kezdetétől máig, minden munkáját. Először azzal ragadott meg, hogy volt ereje akár a legbriliánsabb ötletéből fakadó jelenet- vagy történéssort abbahagyni akkor, amikor elkezdte megenni. Amikor a felismerés, az új élmény öröme már felülmúlta a kikristályosodóban lévő technika által okozott, mechanikus gyönyör. Amikor és amíg örömmel és büszkén mert amatőr, a hivatalos esztétikához igazodó szakmai céhen kívülálló maradni. Ennek a spontán törekvésének a megőrzésében nagyon régen érzékeny, és a szó jelentésének a legmélyebb értelmében alkotótársa VIDOVSZKY LÁSZLÓ. Az ő életművének, meggyőződésem szerint, ugyanannyira elidegenít-

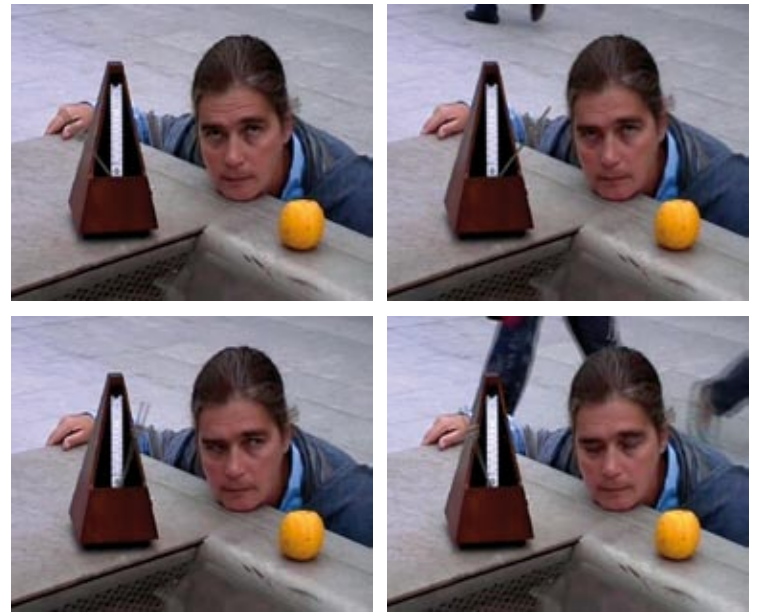
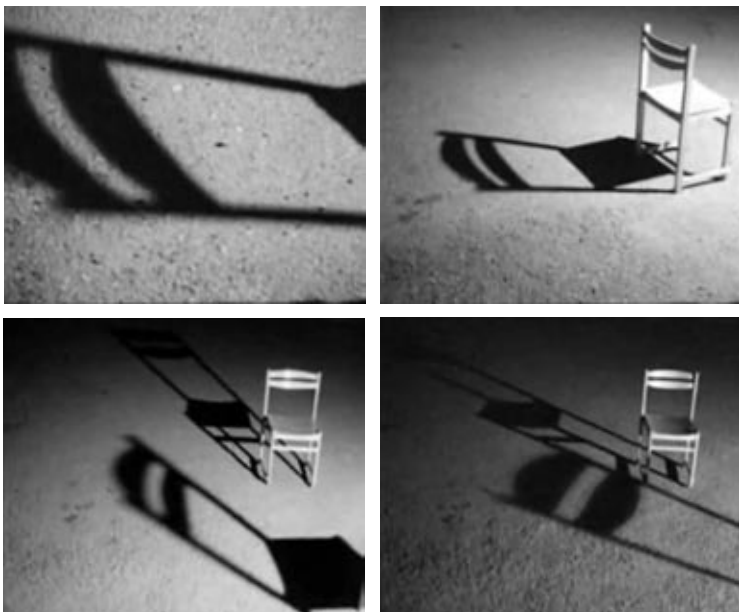

Háy Ágnes

Keresztszemes 1., 1975, normal 8 film, néma, 4 perc

Háy Ágnes

Bodajki kastély – székek, 1972–81, ff, 16 mm film

Háy Ágnes

Metronome 2., 2006, mini DV, 5 perc

hetetlenül és evidens módon részét képezik ezek a normál 8-as, S8-as, 16 (?) és 35 mm-es technikával, videón és, legújabbban, komputeren vagy a komputeres technika igénybevételével készített filmek, mint Háy Ágnesnek. Úgy vélem, egészen más jellegű kettőjük alkotói kapcsolata, mint amilyen például, a szintén rendkívüli mértékben az egyenrangúságon alapuló, és elemeit, az alkalmazott hatásmechanizmusokat tekintve harmonikusan összezsugorító, Bódy Gábor és Vidovszky között megvalósult munkaviszony. Az a közös cél és izlésvilág, valamint az egymás által tiszteletben tartott művészeti függetlenség és fantázia harmóniája volt. Nem beszélve arról, hogy a terep, amelyen kikristályosodott, a játékfilmezés, a történet mesélés terepe volt. Ezzel szemben az a viszony, ami Ági és Vidovszky között létrejött, a totális, műfajoktól és az alkalmazott kifejezési technikáktól független egyesülés, egybeolvadás, amilyen a Bódy-Vidovszky féle harmónia előtti vagy utáni állapotban létezik. Mint a beszéd vagy más típusú hangközlő eljárás igénybevétele előtti, belső és talán, gondolatátvitellel exportált, hangüzenet. Ennek az egymás iránt mélyen elkötelezett, és az egymással való, művészi élményazonosságon alapuló, összetartozásnak leggyőnyörűbb példáját Háynak egy Londonban található köztéri szökőkútban pihenő kacsáról felvett, idillikus hangulatú filmje adja, ami néma, mégis, a főcímen Vidovszky neve is szerepel. Tudniillik Háya a zeneszerzésre ezúttal is őt kérte fel, de Vidovszky, miután megnézte a felvett anyagot, azt mondta, az oly mértékben tökéletes, hogy feleslegesnek talál bármiféle zenét hozzá. A zeneszerző tehát a véleményét komponálta bele a film sorsába. Ezért neve jogosan szerepel annak a végén. (Háynak és Vidovszkynak ez a rendezői-zeneszerzői játéka a van és nincs felcserélésével egyébként, konceptként sem utolsó.)

Háy zenei érzékenysége egyébként is rendkívüli. Mint elmesélte, Londonban mostanában egy szuahéli vallási közösség kórusában énekel, és karácsonykor megtanította társainak a *Mennyből az angyalt* magyarul (!). A Millenáris Parkban kiállított alkotásaiból ennek a felfokozott zenei érdeklődésnek a *Mint a virág* című munkája jelentette a legelragadóbb példáját. Japán fuvolazenére rajzolta a film anyagát egy buddhista festmény által inspirálva. Munkájának eredménye: a festmény és a zene élményétől ihletett, mozgóképes meditáció. Hogy szóba hoztam a *Mint a virág* című remekművet, megfelelő alkalom kínálkozik arra, hogy számba vegyem, milyen tekintetben módosult az az út, amelyiken Háy Ágnes képcsínáló művészként jár. Nagyon komolyan megtanult rajzolni például. Ugyanakkor, örömmel hívom néha elő régi énemből azokat a rajzokat, amelyek életerős pimaszsága elkente a lelkemben azokat a hiányokat, amiket a kéz nem tudott még eltüntetni. A pimaszsága elkopott: már nem kell vele védekezni, támadni és fenyegetni. Önellátó lett a keze. Papírra rak minden álmot. Rajztudással felvértezve, mint a németalföld mesterei, és mint mások, később, máshol, Háy Ági is pimasz lázadóbból rabszolga lett: saját tudásának, rajzeszközének rabszolgája. A kiteljesedett igény legyőzte az ént. Kalligráfiai gyakorlatok olvasztották magukba a képgyártó én hiúságát. Képtárakból, könyvekből, metszetekből – mindenhonnan – az európai és az Európán kívüli világban rögzített, vászonra, kőbe, fába akárhova festett, rajzolt, karcolt, vésett, ránc hagyományozott, és neki tetsző alkotásokat rajzolva újra. Szinte egykori városi folklórgyűjtő mániáját újra erőre kapni, csak most idő és térbeli korlátok nélkül. Szabadon szárnyalva.

Azért, ha becsukom a szemem, és Háy Ágira gondolok, a lelkemben még mindig a budai vár félreeső oldalsíkatorát látom, amint Major János, egy régi filmben, a lépéseire igazított kockázással araszol, miközben körülötte irreális sebességgel száguldanak az éppen arra elhaladó emberek.